جام جم

ویژه فرهنگ - هنر
رسانه - جامعه

۵

دوشنبه ۷ شهریور ۱۴۰۱ ۶۲۹۵

فیلمخانه ملی ایران بعد از چند دهه تکمیل می‌شود؟

۵

تبلیغات پنهان و خزنده برای ترویج همجنس‌گرایی در سینمای غرب شکست خورد

مقاومت در برابر بی‌اخلاقی هالیوود

۱۰

نمایش فیلم‌های «لایتیر» و «تو، عشق و تندر» علاوه بر ایران در کشورهای زیادی ممنوع شده است

گفت‌وگو با احسان شادمانی
کارگردان فیلم کوتاه «رامخانه»

نسل جدید، مشتاق آموزش سینما نیست!

احسان شادمانی، متولد ۱۳۶۴ اهل شیراز، نویسنده و فیلمساز است و چند تندیس و دیپلم افتخار برای فیلم‌هایش گرفته است. او همچنین مدرس و عضو شورای مرکزی انجمن سینمای جوانان استان فارس و مدرس موسسه آموزش عالی هنر شیراز هم هست. از فهرست کردن جوایز و افتخارات او برای فیلم‌هایش صرف‌نظر می‌کنیم و می‌رویم سراغ آخرین فیلم کوتاه او به نام «رامخانه» که تندیس بهترین فیلم تجربی را از جشنواره نهال گرفته است.

۱۱

گفت‌وگو با علیرضا سلطانی، تهیه‌کننده

مافیابازی در تلویزیون

شهروند و مافیا، مسابقه‌ای است که شاید در دورهمی‌های خانوادگی و دوستانه تجربه بازی‌کردنش را داشته باشید. رقابتی جمعی که باید همه حواست را حسابی به کار بگیری تا رودست نخوری.

۶

رسانه

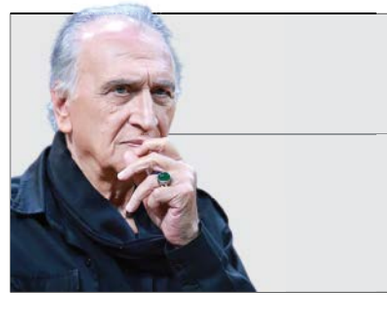

گفتنی‌های «ماهچراغ»
مجموعه اربعینی شبکه ۵

چراغی از ماه بر فراز شلمچه

۷

فرهنگ

چگونه می‌توان از ادبیات پول درآورد

گردشگری ادبی در ایران؛ شاید وقتی دیگر!

۸

سبک زندگی

«جام‌جم» جریان موفقیت، ثروت و روان‌شناسی زرد را در فضای مجازی بررسی می‌کند

رویا فروشی صفحات زرد!

۱۲

دوشنبه‌نوشته‌ها

بخش دوم

سینمای کودک، نخستین قربانگاه سلطه جشنواره‌های بیگانه

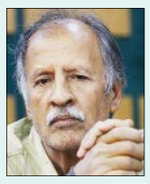

محمدتقی فهیم
نویسنده و منتقد سینما

وزارت ارشاد دولت سیزدهم درحالی سینما را از دولت قبلی تحویل گرفت که به جز انباشت فیلم تولید شده، در بقیه گرایش‌ها بی‌سابقه‌ترین وضعیت پاندولی را شامل می‌شد. آمار تماشاگران سالنی با ریزش چشمگیر و اسفناک همراه بود. کرونا البته به این فاجعه دامن زده بود ولی پیش از همه‌گیری کووید و تعطیلی سینماها نیز شبکه نمایش کشور سوت و کور بود لذا کرونا ظاهرا برای مدیریت پیشین آبروداری به ارمغان آورد. البته انباشت فیلم هم برای مدیریت جدید، نقطه‌قوتی محسوب نمی‌شد چنانچه برخی از این اتفاق با عنوان زمین سوخته یاد کردند، کمااین‌که برنامه‌ریزی و اجرا برای سبک کردن صف پشت اکران، انرژی مضاعفی از سازمان سینمایی برد تا اوضاع را به مدار کم استرس‌تری هدایت کند، ولی تا هموار شدن مسیر بازگشت حداقل به همان میزان تماشاگر یک دهه پیش، توان فوق‌العاده و کار جهادی می‌طلبد.

واقعیت این است که فاصله‌گرفتن مخاطبان سنتی سینما از سالن‌های نمایش و استقبال نکردن تماشاگران جدید و نسل تازه از فیلم‌ها یکشبه و یک‌ماهه و چند ساله اتفاق نیفتاده است که حالا انتظار داشته باشیم طی یک دوره برنامه‌ریزی شاهد سالن‌های گرم و مملو از مردم باشیم. عوامل مختلف و متعددی در حذف سینما از سبد مصرف خانواده‌ها دخیل بوده است مانند کمبود سالن (به‌خصوص در شهرهای بسیار)، فقدان عدالت در زمینه اختصاص سالن نمایش، نبود و کمبود امکانات تبلیغی به صورت مساوی، ممیزی‌های سلیقه‌ای، بودجه کم و... اما راس عوامل، پایین‌بودن تعداد تماشاگران سینما را خود فیلم‌ها تشکیل داده و می‌دهند. یعنی اصلی‌ترین عامل دافعه‌انگیز، فی‌نفسه خود آثار بوده و هستند. موضوع، محتوا و ساختارهای ضعیف و ضدتماشاگر، کلیدی‌ترین معضل غالب بر سینمای کشور است، وضعیتی که در مجموع دایره ضعف مدیریت سینما طی ادوار گذشته ارزیابی می‌شود.

سیاست‌گذاری‌های غلط، غیرکارشناسانه، مرعوبانه و دم‌دستی باعث و بانی حذف فیلم‌های جذاب، مفرح، مهیج، قصه‌گوی، قهرمان‌پرداز و فکور از خط تولید شد و جای این قبیل آثار را فیلم‌های شبه‌روشنفکرانه محقر، لاغر، تلخ و توهین‌آمیز نسبت به تماشاگران (به‌خصوص طبقه متوسط به پایین) را گرفتند. مدیریت دولتی نه‌تنها در برابر موج تولید فیلم‌های ضدمخاطب و جشنواره‌پسند عکس‌العمل لازم نشان نمی‌داد بلکه خود در مقام هندل‌کردن این انحراف ظاهر می‌شد. به عبارتی مدیریت دولتی بی‌محابا بر طبلی کوبید که جریان شبه‌روشنفکری سینما پیش از این دست به عصا و بی‌صدا برای تحقق آن پای می‌کوبید. برجسته‌ترین و بارزترین بخش مورد حمله سربازان جشنواره‌های بیرونی، سینمای کودک و نوجوان کشور بود. درواقع سینمای کودک بستری مهیا برای آنهایی بود که ظاهرا شعار ساخت فیلم‌های واقع‌گرایانه (رئالیستی) سر می‌دادند. لشکرکشی جریانات سیاسی به عرصه سینمای کودک با تابلوی فریبنده موضوعات و مضامین انسانی و تبیین و ترسیم بی‌عدالتی و استیفای حقوق کودک و نوجوان تیشه به ریشه عنصر سرگرمی در این سینما زد. مدیریت دولتی وا داده در برابر شبه‌روشنفکران نیز با پنهان شدن زیر پرچم نفی و حذف فانتزی و خیال، سینمای کودک را دربست به میدان یکه‌تازی آنهایی واگذار کرد که به دنبال صادرکردن مانیفست‌های سیاسی به منظور خوشامد محافل و فستیوال‌های پرزرق‌وبرق جهانی بودند. کشورهایی که برای کودکان ما سیندرلا، شرک و... تولید می‌کردند تا رویاهاشان را بسازند اما با جشنواره‌هایشان به فیلمسازان ما خط می‌دادند تا دوربین‌هایشان را به کوره‌پزخانه‌ها، گاوداری‌ها، مرغداری‌ها، ندامتگاه‌ها، کانون اصلاح و تربیت و... و کلا بیغوله‌ها برده و مثلا فیلم انسانی بسازند، فیلم‌هایی که حضور کودک را بهانه تحقیر و توهین ملی قرار می‌دادند.

گزارش

«جام‌جم» روند ساخت یک بنای مهم را بررسی می‌کند

فیلمخانه ملی ایران بعد از چند دهه تکمیل می‌شود؟

آذر مهاجر
گروه فرهنگ و هنر

کمتر از یک سال پیش یعنی مهر سال ۱۴۰۰ وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به فیلمخانه ملی ایران رفت و ضمن بازدید از این مجموعه، وعده‌هایی داد برای تکمیل بنای فیلمخانه که سال‌هاست به دلیل مشکلات مالی به تعویق افتاده است. حالا این وعده محقق شده و لادن طاهری، مدیر فیلمخانه ملی ایران از تخصیص بودجه برای تکمیل فیلمخانه خبر داده است. طاهری پیش از این هم از وعده‌های مسئولان برای تکمیل این مرکز صحبت کرده و نیز زمان مشخصی را برای افتتاح این پروژه اعلام کرده بود اما هر بار این وعده‌ها محقق نمی‌شد. حالا این بار طاهری از تامین بودجه مورد نیاز خبر داده است، در نتیجه تکمیل بنایی که حوالی سال ۱۳۷۱ برنامه‌ریزی ساخت آن آغاز شده بود با سرعت بیشتری ادامه پیدا خواهد کرد و چه‌بسا در دولت سیزدهم افتتاح شود.

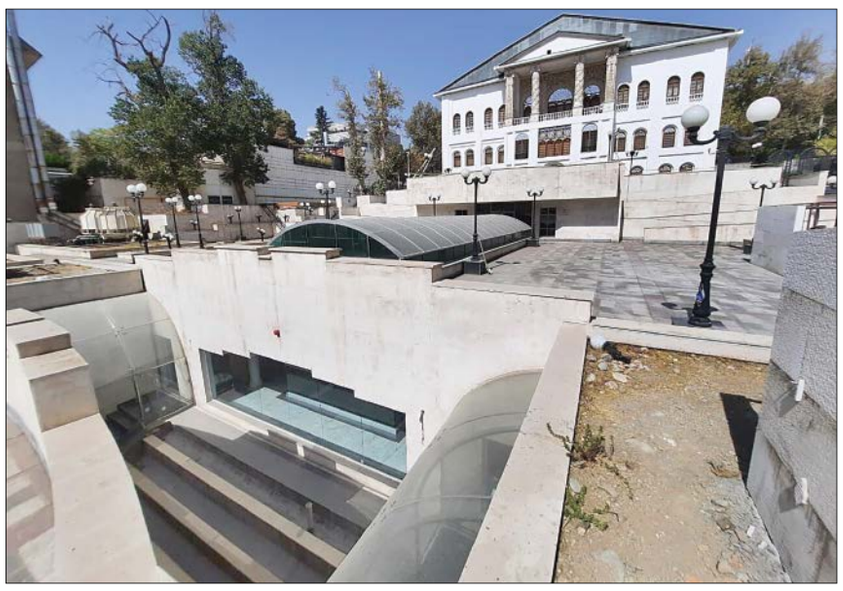

تاسیس فیلمخانه ملی ایران برای اولین بار سال‌های پایانی دهه ۳۰ مطرح شد. فیلمخانه جایی است که میراث تصویری کشور در آنجا نگهداری، سازماندهی و ترمیم شود. در همان سال‌ها و همزمان مجمعی به نام «کانون فیلم» تشکیل شد و بعدها کارش را تحت عنوان «آرشیو فیلم ایران» ادامه داد. این تشکیلات از سال ۱۳۵۲ به بعد با نام «فیلمخانه ملی ایران» شناخته می‌شود. وقوع انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی مدتی فعالیت این فیلمخانه را متوقف کرد اما حوالی سال ۱۳۶۳ با تدوین یک برنامه اجرایی، این مجموعه اجازه یافت که به عنوان یک مرکز اطلاع‌رسانی با هدف نشر و عرضه دانش و فرهنگ سینمایی به فعالیت خود ادامه بدهد و این فعالیت تا امروز ادامه دارد. ساختمان فیلمخانه ملی ایران در باغ فردوس و کنار موزه سینما قرار دارد و هنوز تکمیل نشده است.

چرا فیلمخانه مهم است؟

فیلم‌ها درواقع اسناد سمعی و بصری هستند که جزو ثروت ملی و اموال عمومی کشورها تلقی می‌شوند. درنتیجه مراقبت و نگهداری از آنها ضرورت دارد ضمن این‌که فیلم‌های سینمایی، آثار مستند و داستانی و هرآنچه به تصویر درمی‌آید، روایتگر بخشی از تاریخ و فرهنگ این سرزمین است که باید در دسترس پژوهشگران و محققان قرار بگیرد و به صورت سازمان‌یافته نگهداری شود.

فیلمخانه ملی ایران نیز روایتگر تاریخ و فرهنگ این سرزمین و تاریخ سینمای جهان است و حداقل ۱۳ وظیفه برای این نهاد فرهنگی تعیین شده است که از مهم‌ترین آنها گردآوری، حفظ، مرمت و عرضه مواد تصویری است که گاه تلاش و زحمت قابل اعتنایی برای کشف فیلم‌های گمشده را نیز دربر می‌گیرد. در کنار نسخه‌های تصویری، مجموعه‌ای از عکس‌ها، پوسترها و اسناد مربوط به فیلم‌ها نیز در این نهاد نگهداری می‌شود. درنتیجه کارشناسان فیلمخانه نیازمند دستیابی به روش‌های علمی و بین‌المللی برای طبقه‌بندی، سازماندهی اطلاعات، ایجاد شرایط محیطی مناسب‌تر و ایمن برای نگهداری اسناد و البته تدوین ضوابط علمی و کاربردی به منظور استفاده صحیح از مواد موجود در این گنجینه ملی هستند.

یکی از وظایف مهم فیلمخانه ملی ایران، مرمت آثار ارزشمند سینمای ایران است. این مرکز چندی است که ترمیم آثار سینمایی را آغاز کرده؛ فرآیندی که بسیار پرهزینه، پیچیده و نیازمند امکانات و دانش روز است. طبیعی است که ترمیم آثار سینمایی به کندی پیش می‌رود اما تاکنون فیلم‌هایی مانند «شطرنج باد»، «اجاره‌نشین‌ها»، «ناخدا خورشید»، «گاو»، «اون شب که بارون اومد»، «مهاجر» و چند اثر سینمایی دیگر بازسازی شده‌اند.

لادن طاهری، مدیر فیلمخانه ملی ایران درباره اهمیت و نقش این مجموعه برای حفظ و ثبت آثار تصویری کشور در ادوار مختلف می‌گوید: فعالیت و تلاش برای شناسایی، گردآوری، حفظ و عرضه انواع آثار و اسناد کاغذی و تصویری و شنیداری کشور (فیلم، عکس، پوستر) که بخش عمده‌ای از میراث فرهنگی هر سرزمین و قومی است، کوششی در جهت تداوم، توسعه و اعتلای فرهنگ آن سرزمین و مردمانش است. چراکه فیلم‌ها در زمره گنجینه اصلی هویت و فرهنگ مردمان به شمار آمده و به یمن بهره‌مندی توأمان از تصویر و صدا، منابع اطلاعاتی کم‌نظیری برای انتقال این میراث گرانبها محسوب می‌شوند. بر این اساس، میزان امکانات و توان فیلمخانه‌ها، بخش پراهمیت جریان حفظ و نگهداری این گنجینه‌های ارزشمند تلقی می‌شود.

افزایش اعتباری فیلمخانه ملی ایران

با افزایش اعتبار از سوی سازمان سینمایی، عملیات ساخت، توسعه، تجهیز و تکمیل ساختمان فیلمخانه ملی ایران به‌سرعت در حال انجام است. مدیر این مرکز می‌گوید دولت‌های قبلی به این موضوع کم‌توجهی کرده‌اند. به گفته او فرآیند دشوار و پیچیده حفظ، نگهداری و عرضه مواد تصویری و شنیداری و همچنین اهمیت توسعه و گسترش این آرشیو ملی، سبب شد از سال‌ها پیش طراحی و ساخت بنای جدید و مجهزی برای فیلمخانه ملی ایران به امری ضروری تبدیل گردد؛ بنایی که عملیات طراحی و ساخت و ساز آن از سال ۱۳۷۱ آغاز شده ولی به دلایل متعدد یا شاید کم‌توجهی برخی به حفظ میراث گذشتگان یا کم‌اهمیت شمردن فیلم به عنوان میراث و سند تاریخی و البته تنگناهای اقتصادی و عدم تخصیص بودجه کافی، آنچنان به کندی پیش رفت که هیچ‌کدام از دولت‌های پیشین موفق به تکمیل، تجهیز و افتتاح آن نشدند.

طاهری یادی کرد از بازدید سرزده وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به همراه محمد خزاعی، رئیس محترم سازمان سینمایی که اسباب شگفتی و امیدواری شده بود و توضیح داد: وعده‌ها و دستورات وزیر محترم و رئیس سازمان درباره تکمیل و توسعه این بنای ملی و همچنین تامین تجهیزات مورد نیاز فیلمخانه که نوید توجه بیشتر دولت به اهمیت محافظت و نگهداری اسناد و آثار ملی را می‌داد، گرچه بسیار دلگرم‌کننده بود اما محدودیت‌های مالی همچنان نگرانی‌ها را تداوم می‌بخشید.

او در ادامه ضمن ابراز رضایت از اقدامات دولت سیزدهم برای تکمیل این مرکز اعلام کرد: تمامی اهالی سینما، پژوهشگران اسناد ملی کشور و علاقه‌مندان سینمای ایران، امروزه و پس از گذشت نزدیک به یک سال از این دیدار، حتما بسیار شادمان و امیدوارتر از پیش خواهند بود، اگر بدانند نه فقط اعتباری که جهت تکمیل عملیات ساخت و ساز وعده داده شده بود به فیلمخانه اختصاص یافته، بلکه افزایش نیز داشته است. بنابراین با سرعتی بیشتر عملیات ساخت و ساز و تکمیل بنا تداوم خواهد یافت.

مدیر فیلمخانه ملی ایران معتقد است: گذشت زمان ثابت کرده که نجات فیلم‌ها جز با عزم و همراهی ملی امکان‌پذیر نیست و هیچ فیلمخانه‌ای در جهان قادر نیست بدون همکاری همه‌جانبه دولت‌ها، سینماگران، بخش‌های خصوصی، سازمان‌های مردم نهاد و البته، همراهی علاقه‌مندان، ماموریت‌های خود را با موفقیت ادامه دهد. قطعا دوام و استمرار در این همراهی و همکاری اتفاق فرخنده‌ای خواهد بود.

ساختمان فیلمخانه چگونه بنایی است؟

فیلمخانه ملی ایران در باغ فردوس تهران همجوار با موزه سینما، صاحب بنایی ۵۵۰۰ متر مربعی، شامل فضاهای متعددی از جمله کتابخانه، آرشیو فیلم، سالن نمایش و فضاهای اداری خواهد شد. تصمیم‌گیری برای تاسیس این مجموعه و برنامه‌ریزی اولیه آن از سال ۱۳۷۱ آغاز شده و مرداد سال ۱۳۹۱ عملیات اجرایی این پروژه در دستور کار قرار گرفته است. ساختمان به صورت اسکلت فلزی در دست ساخت است و تا امروز حدود ۸۰ درصد آن ساخته شده، می‌توان امیدوار بود در دولت سیزدهم تکمیل و افتتاح شود.